

jeg ikke stønner, at det er Tider, til at Staten skal opgibe en økonomisk Fordel, som den uomtvistelig har Ret til, over for et privat Selskab, som, saa vidt jeg kan stønne, har tjent ganske godt hidtil ved at udnytte den Koncession, det har haft i 40 Aar.

Ministeren for offentlige Arbejder (Singer & Lev): Lovgivningen om Anlæg af Sporveje o. s. v. er jo forholdsvis ny. Det var en temmelig ukendt Materie, da man begyndte paa den, og jeg skal straks gøre den Bemærkning, at naar jeg ser paa Overskriften paa de forskellige Love, Loven af 23de Januar 1862, Loven af 20de Februar 1875, og det Lovforslag, jeg selv har haft den Ære at fremsætte, er der en Mangel ved Titlerne. Der skulde nemlig ikke have staaet, som der staaer: Lov om Anlæg og Drift af Sporveje i offentlige Gader og Veje, men: Eneret til Anlæg og Drift af Sporveje i offentlige Gader og Veje; thi det er Eneretten, det kommer an paa. Og for sig er der ikke noget i Vejen for at anlægge Sporveje og andre Ting i Gader og offentlige Veje for vedkommende Bestommune, naar det er til Afbenyttelse for alle, men naar det er til Afbenyttelse for enkelte, altsaa Eneret, saa har Staten forbeholdt sig at give Koncession. Det er en Bemærkning, som der er nogen Grund til at fastholde og fastholde helt igennem.

I Loven af 1862 er Statens hele Forhold accentueret. Det er der Staten, der giver Koncession til Anlæg af Sporveje paa offentlige Gader og Veje, hvor det kan ske uden Hinder for den almindelige Færdsel efter indhentet Betænkning fra Bestyrelserne og Amtsrådene. Staten afgør hele Sagen. Koncessionen kan gives paa 20 Aar, og den kan gives paa længere Tid, dog paa Betingelse af, at Staten overtager hele Anlægget. Maa jeg straks sige, at det aldrig i Praksis er afgjort, hvad der skal forstaaes ved dette „det hele Anlæg“. Det er et højt tvivlsomt Begreb, og om det kan blive til andet end selve Sporvejen, er et stort Spørgsmaal, ret meget kan det ikke blive efter Loven af 1862. Det var altsaa til Gavn for Staten, man forbeholdt denne Bestemmelse, og det gjorde man, uagtet Anlægget stete paa offentlige

Gader og Veje, og der ikke omtrent siden den Tid mere eksisterer Statsveje. Den Gang Loven af 1862 blev given, var der vel endnu Statsveje, Høvsjæerne, som man den Gang kaldte dem. De gik over til Kommunerne i 1867, om jeg husker ret, og siden den Tid findes der som sagt, ikke Gader eller Veje, som tilhøre Staten. Der er altsaa ingen Grund til at betinge sig nogen Ret efter den Tid, thi dette at lade sig selve Eneretten betale, forekommer mig dog at være noget usædvanligt. Det gør man jo ellers ikke, i alt Fald er det et forsvindende Gebyr, man tager i den Retning. Tendensen er til at gaa i en anden Retning, nemlig at accentuere Kommunernes Ret, og det er ogsaa tidligere kommet noget frem. I Loven af 1875 om Benyttelse af Lokomotiver paa Sporveje bebyndiges Ministeren til, naar Koncessioner i Fremtiden gives til Anlæg af Sporveje med Benyttelse af Hestekraft at gøre de i denne Lov indeholdte Bestemmelser anvendelige paa disse Koncessioner, og det er ogsaa slet ved senere Koncessioner, idet man er gaaet bort fra Staten som den, der skulde have en Ret at hævde, og man har bestemt, at den Købstads-Amtsråd eller Sognekommune, paa hvis Grund Sporet er lagt, ved Enerettens Udløb er berettiget til at vælge mellem enten at fordre Sporet fjernet og Gaden atter istandsat paa Koncessionshaverens Regning eller fordre sig Sporet med dertil hørende Driftsmateriel overdraget for et Beløb, der fastsættes ved Takstation af uvillige af Retten udmeldte Mænd. Ministeriet er derhos berettiget til paa den lokale Myndigheds Ubefaling at forlænge Tidsfristen for Eneretten. Det erede Ting vil altsaa se, at man er gaaet bort fra den Ret, som Staten havde i 1862, og har bestemt, at det kan betinges, at Anlægget ved Koncessionens Udløb skal komme vedkommende Bestommune til Gode paa den her angivne Maade. Det er ret betegnende, ogsaa naar man ser hen til Udtrykkene. I Loven af 1862 staaer kun „det hele Anlæg“. Det er en slem Lakune, og det erede Medlem (S. Pedersen), som nævnte, hvorledes det var gaaet til i sin Tid, og hvorledes den daværende Indenrigsminister havde stillet sig, var ikke i Stand til at sige mere. Jeg skal nemlig gøre opmærksom paa, at hverken Bestemmelsen i 1862 eller Bestem-